

המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
ע"ר מס' 580163517

בעניין:

ע"י ב"כ עו"ד דניאל שנהר (מ"ר 41065) ו/או סיגי בן ארי (מ"ר 37566) ו/או חווה מטרס-עירון (מ"ר 35174) ו/או נועה דיאמונד (מ"ר 54665) ו/או בנימין אחסתרובה (מ"ר 58088) ו/או בילאל סביחאת (מ"ר 49838) ו/או טל שטיינר (מ"ר 62448) ו/או ענת גונן (מ"ר 28359) ו/או עביר גיזבראן-דכוור (מ"ר 44346) מהמוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר רח' אבו עוביידה 4, ירושלים, 97200
טל: 02-6283555; 052-3778327; פקס: 02-6276317

העותר

- נ ג ד -

צבא הגנה לישראל

באמצעות פרקליטות המדינה
צלחא אלדין 29, ירושלים 91010

המשיב

עתירה למתן צו על תנאי

מוגשת בזאת עתירה למתן צו-על-תנאי, המופנה אל המשיב והמורה לו לבוא וליתן טעם כדלקמן:

א. מדוע לא ימסור לעותר את שמותיהם ומקום החזקתם של פלסטינים תושבי רצועת עזה, אשר נעצרו על ידי כוחותיו במסגרת הלחימה המתנהלת ברצועת עזה, והמוחזקים נכון לשעת מסירת המידע בתחומי מדינת ישראל, במתקני מעצר שבאחריותו.

ב. מדוע לא יחזיק בידיו מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור, תושב רצועת עזה, המוחזק על ידו בתחומי מדינת ישראל. זאת, בין היתר על-ידי רישום פרטי העצורים המוחזקים במתקניו ותיעוד של רישום זה.

בקשה לקביעת דיון דחוף

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע דיון דחוף בעתירה.

עניינה של עתירה זו הינה בזכותו היסודית ביותר של עצור, שנעצר על ידי גורמי הביטחון של ישראל, שדבר מעצרו ומקומו ייוודע. בזכות זו תלוי מימושן של זכויות אחרות של העצור – לייצוג משפטי, להתערבות בעניין תנאי מעצרו וכד'. הזכות היא גם זכותה של משפחת העצור לדעת מה עלה בגורל ילדה והיכן הוא או היא מוחזקים.

בהתאם לדיווחים בכלי התקשורת מהימים האחרונים, וממידע המגיע מפעילי זכויות אדם ברצועת עזה, נעצרו מאות פלסטינים ע"י כוחות הצבא הישראלי במסגרת מבצע "צוק איתן". המוקד להגנת הפרט מנסה מזה מספר ימים לקבל מידע אודות העצורים במהלך הלחימה, אך המשיב מערים קשיים ניכרים בהעברת המידע.

הזמן החולף מגביר את חוסר הוודאות ואת הדאגה והחרדה לגורלם של העצורים. הזמן החולף גם מסכל – מרגע לרגע – את מימוש זכויותיהם היסודיות ביותר.

מאחר שברצועת עזה קשה עתה לאתר נעדרים ולקבוע מי הרוג, מי עקור ומי עצור; לא כל הגופות של ההרוגים זוהו, לא כולן חולצו מההריסות, ואין יודעים מי קבור עדיין תחת ההריסות ומי נעצר; בשל ההפצצות התנועה בין המקומות השונים קשה, וקשה לברר פרטים אצל ציבור העקורים הסובל מטראומת המנוסה מההפצצות ומאובדן קרובי משפחה, מידע מהימן אודות זהות העצורים המוחזקים בידי מדינת ישראל יפיג במעט את החרדה ואי הוודאות בהן שרויות המשפחות. מכאן הדחיפות הנדרשת בקבלת המידע.

ואלה הם נימוקי העתירה

1. העותר (להלן: **המוקד** או **המוקד להגנת הפרט**) הוא ארגון זכויות אדם, אשר מזה שנים רבות עוסק בהגנה על זכויותיהם של הכלואים הפלסטינים המוחזקים בישראל. בין היתר, מסייע המוקד להגנת הפרט למשפחות הכלואים לאתר את יקיריהם באמצעות פניות לרשויות הביטחון הישראליות, בפרט למשלי"ט הכליאה שבמפקדת קצין משטרה צבאית ראשי.

2. מעט לאחר שהחלה הלחימה הקרקעית ברצועת עזה החלו להתפרסם בכלי התקשורת פרטים בדבר מעצרים של פלסטינים רבים הנלקחים על-ידי חיילי המשיב ומועברים אל תוככי מדינת ישראל. לאור המצב הקשה השורר ברצועת עזה, ובריחתם של מאות אלפי אנשים מבתיהם, תוך פגיעה קשה בתשתיות הפיסיות במקום, למשפחות ברצועת עזה אין מידע האם מי מבני משפחתם נעצר ומוחזק בידי ישראל. מן הסתם, לבני המשפחה גם אין מושג לאן נלקחו אותם עצורים. כפועל יוצא, העצורים נטולי הגנה ומנותקים לחלוטין ממשפחותיהם ומנגישות לסיוע, משפטי או אחר.

3. לאור כל זאת, פנה העותר ביום 24.7.14 ליועץ המשפטי לממשלה, בכדי לברר פרטים אודות מקומות המעצר בהם מוחזקים העצורים, כולל פרטים בדבר תנאי המעצר במתקנים, כמה זמן ניתן להחזיק בעצורים באותם מתקנים, וכן פרטים בנוגע לדברי החקיקה שעל-בסיסם מוחזקים העצורים.

העתק פניית המוקד מיום 24.7.14 מצורף ומסומן ע/1.

4. ביום 25.7.14, על אף קשיי התקשורת הניכרים ופערי המידע, כפי שפירטנו לעיל, נעשתה אל המוקד פנייה ובה בקשה לאתר שני אחים, מהכפר חזעה הסמוך לחאן יונס, שכפי הנטען נעצרו על-ידי ישראל. המוקד ניסה לאתרם אל מול גורמים במשיב 1, משלי"ט הכליאה שבמפקדת קצין משטרה צבאית ראשי. אולם, הדבר לא עלה בידו; תחילה נמסר למוקד כי לא ניתן לטפל בפנייה בשל סיבות פורמליסטיות (העדר מספר ת"ז, למשל), ובסופו של דבר נאמר למוקד ממשלי"ט הכליאה כי אינם מוסרים מידע אודות עצורים מרצועת עזה.

5. לפיכך, נאלץ המוקד לפנות למחלקת בג"ץ בפרקליטות המדינה, במכתב בהול, בו נתבקשה המדינה להעביר לידי המוקד רשימת העצורים מרצועת עזה, שנעצרו במהלך הלחימה שם, והמוחזקים במתקני הצבא בתחומי מדינת ישראל. זאת, כדי למנוע מצב בו מוחזקים מאות בני אדם במקומות לא ידועים, כאשר הם חשופים לחלוטין לפגיעה מתמשכת בזכויותיהם הבסיסיות.

העתק פניית המוקד לפרקליטות המדינה מצורף ומסומן ע/2.

6. תשובת המדינה התקבלה ביום 28.7.14. בתשובה ישנו פירוט העקרונות המנחים את המשיב בלכידתם והחזקתם של עצורים מרצועת עזה על-ידו. כמו-כן נכתב שם כי חלק מהעצורים, שלא הועברו למשמורת שירות בתי הסוהר ולטיפול משפטי על-פי דיני המעצרים, ולגביהם הוצאו הוראות כליאה זמניות בהתאם לחוק כליאתם של לוחמים בלתי חוקיים, התשס"ב-2002, **עודם מוחזקים בידי הצבא**.

7. בסיום המכתב מסר ב"כ המדינה כי אין בכוונת המדינה להעביר לידי המוקד רשימה של שמות העצורים המוחזקים על-ידו בתחומי מדינת ישראל. המוקד הופנה להגשת פניות פרטניות למשליט הכליאה שבמקמצי"ר. כאן המקום להעיר כי ב"כ המדינה ציין תנאים לכך שפנייה לאיתור עצור עזתי תטופל – **על הפנייה לכלול שם מרובע, מספר מזהה ונתמכת באסמכתא להוכחת זיקתו של הפונה לעצור הנטען**. בכל הכבוד, מדובר בתנאים בלתי מתקבלים על הדעת במצב בו נתונה האוכלוסייה ברצועת עזה, כאשר המידע המגיע לארגוני זכויות האדם הוא קטוע, ולא ניתן לצפות למלוא הפרטים והאסמכתאות, שאף לא נדרשות בפניות דומות בעת שגרה. זאת, מעבר לעובדה כי לאור המצב הקשה ברצועה, המתנה לפניות פרטניות תהיה לשווא, כך שהמשיב בהכרח לא יעמוד במחויבויותיו על-פי דין.

העתק תשובת המדינה מצורף ומסומן ע/3.

8. להשלמת התמונה נציין כי ביום 28.7.14 עתר המוקד, בשם של חמישה עותרים פרטניים מרצועת עזה ויחד עם עמותת רופאים לזכויות אדם, לצווי הביאס קורפוס בעניינם של חמשת העותרים, שיתכן ומוחזקים על-ידי מי מגורמי הביטחון של ישראל (בג"ץ 5226/14 **איאד אבו ריזה נ' צבא הגנה לישראל**). נכון למועד הגשת העתירה המשיבים טרם הגיבו לה, כך שלא ברור האם העמדה שהובעה במכתב ע/3 דלעיל תשוב ותופיע כעמדתה הרשמית של מדינת ישראל.

לאור זאת, לא נותרה בידי המוקד ברירה, והוא נאלץ לפנות לבית המשפט הנכבד, בכדי שיורה למשיב להעביר לידי את שמות הכלואים העזתיים המוחזקים במתקניו בתחומי מדינת ישראל, על-מנת למנוע פגיעה בזכויותיהם, ובזכות בני משפחותיהם לדעת האם הם מוחזקים בידי ישראל, ואם כן – היכן.

הטיעון המשפטי

הודעה על מעצרו של אדם ומקום אחזקתו – חובת המשיב

9. אין צורך להכביר מלים בדבר הזכות למסירת הודעה בדבר מעצרו של אדם ומקום החזקתו. זכות זו, זכות יסוד היא – הן של העצור והן של בני משפחתו. זכות זו מהווה חלק מזכות היסוד לכבוד האדם. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על קיומה, אלא מעלימה ומחביאה אנשים שבמשמורתה מבני משפחותיהם במשך פרקי זמן ניכרים, נוהגת באכזריות הפוגעת קשות בצלם האנוש של העצור ובני משפחתו.

10. גם בפסיקת בית משפט נכבד זה הוכרה הזכות למסירת הודעה כאמור כזכות יסוד. כדברי המשנה לנשיא מ' אלון בבג"צ 670/89 **עודה נ' מפקד כוחות צה"ל באיו"ש**, פ"ד מג(4), 515, 517:

חובת הודעה זו הינה פועל יוצא מזכות יסוד הנתונה לאדם שנעצר כדת וכדין על-ידי השלטונות המוסמכים, שאלה יביאו את דבר מעצרו לידיעת קרוביו, למען יידעו מה עלה בגורלו של קרובם העצור וכיצד ניתן להושיט לו העזרה הדרושה לו כדי להגן על חירותו. **זכות זו זכות טבעית היא, ונגזרת היא מכבוד האדם ומעקרונות הצדק הכלליים, ונתונה היא הן לעצור עצמו והן לקרוביו.**

11. בהסתמך על זכות יסוד זו נתן בית המשפט העליון תוקף של פסק דין להסדר שהגיעו אליו הצדדים במסגרת בג"ץ 6757/95 חירבאוי נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון שלפיו:

א) עם מעצרו של אדם תושב האזור, תימסר ללא שיהוי הודעה על מעצרו ומקום מעצרו באמצעות הטלפון למספר טלפון אותו ימסור העצור לגורם העוצר.

הגורם העוצר ימסור הודעה טלפונית כאמור, וירשום בטופס שיוכן לצורך כך פרטי ההודעה שמסר ופרטי מקבל ההודעה.

במידה וביקש זאת העצור, תימסר הודעה טלפונית גם לעורך דין שהעצור נקב בשמו ומסר פרטיו, הגורם העוצר יודיע לעצור על זכותו זו...

ב) מרכז השליטה הצה"ל"י (בין שהמדובר במרכז השליטה ובין שהמדובר בגורם אחר) יקבל מכל הגורמים... מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של עצור אחת ליממה, באופן שניתן יהא לאתר העצור, לפי פניה בכתב של גורמי חוץ.

ג) מרכז השליטה הצה"ל"י ימסור פרטים מן המידע האמור, על פי פניה בכתב של אגודות ציבוריות שעיסוקן בכך, ו/או על פי פניה בכתב של עו"ד מיופה כוח המייצג את העצור או משפחתו.

לאחר העברת הפניה בכתב יוכל הגורם הפונה לקבל את המידע באמצעות הטלפון.

12. נושא איתור העצורים נדון גם בהחלטתו של כבוד הרשם (כתוארו אז) בעז אוקון בבג"ץ 9332/02 ג'ראר נ' מפקד כוחות צה"ל. בהחלטתו קובע כבוד הרשם:

מסירת המידע מהווה אמצעי בקרה ופיקוח, אך יש לה חשיבות אנושית מבחינת העצור המאבד באחת את השליטה בחייו. יש לדיווח משמעות שלא ניתן להפריז בחשיבותה מבחינת בני המשפחה, אשר קרוב להם נעלם "בלא הסבר". ההגנה על הפומביות מהווה ערובה למניעת שימוש לרעה ביכולת לעצור, ומונעת שימוש בלתי מרוסן ביכולת זו. אכן, כוחה של המדינה, ויהיו כוונותיה טובות ככל שיהיו, הוא גדול. בלא דיווח עלול כוח זה לצאת מכלל שליטה, גם אם הוא מוסבר בשיקולים ביטחוניים. ויתור או הגמשה טומנים בחובם סיכונים ברורים. הנסיון מלמד ששימוש יתר בכוח, שלא שורש בעיתו, יוצר מציאות חדשה. הכוח אינו כמו בומרנג, כשמשחררים אותו – הוא לא חוזר. על כן מצווה הרשות להקפדה של ממש בכל הנוגע להפעלת סמכויות המעצר. הקפדה זו מחייבת דיווח מיידני על עצם המעצר.

13. זכות יסוד זו מצאה ביטוי גם בהנחיית היועץ המשפטי לממשלה (הנחיה 4.3002 מיום 4.1.2004) בה נכתב "חובת ההודעה על מעצרו של אדם הוכרה בפסיקה כזכות יסוד של העצור ושל קרוביו, הנגזרת מכבוד האדם ועקרונות הצדק הכלליים".

14. וכך קבעה כבוד השופטת ארבל בפסק דינה בבג"ץ 8435/12 מחמוד אבו סל נ' המפקד הצבאי, תק-על בג"ץ 8435/12 (3), 8131, בעתירה לצו הביאס קורפוס שהגיש המוקד לאחר שהמשיב "העלים" עצור במשך למעלה מ-72 שעות:

אין ספק כי יש לרדת לחקר הכשל שהוביל ל"היעלמותו" של עצור. על המדינה, שעצרה אדם כדת וכדין, חלה חובה לייצע את קרוביו בדבר עובדת מעצרו ומקום החזקתו, למען יידעו בני המשפחה בדבר מעצרו של קרובם ומקום הימצאו וגם יוכלו לספק לו את העזקה הדרושה לו להגנה על חירותו (פיסקה 17 לפסק הדין).

15. הנה כי כן, מחובתו של המשיב למסור הודעה על מעצרו של כל אדם ואדם על ידי כוחותיו ולהחזיק מידע עדכני בדבר מקום מעצרו של כל עצור ועצור, על אחת כמה וכמה כאשר העצור מוחזק במשמורתו הוא. אין גם מחלוקת על חובת המדינה לסייע באיתורו של כל נעדר, ככל שיש בידה מידע שיאפשר לגלות מה עלה בגורלו. זכויותיו היסודיות ביותר של האדם לחירות, לחיים ולשלמות הגוף הן המונחות כאן על כף המאזניים.

16. מכאן הסעדים המבוקשים בעתירה שעניינם מחויבותו של המשיב במסירת הודעה על עצם מעצרו ומקום מעצרו של אדם ומחויבותו להחזיק בידו מידע עדכני בדבר מעצרו ומקום מעצרו של כל עצור המוחזק על ידי מי מזרועות המדינה.

17. שוב, נדגיש כי לאור הקשיים הניכרים שעומדים בפני בני המשפחה ברצועת עזה לדעת האם מי מיקריהם נעצר ומוחזק בידי המשיב, מבקש המוקד למלא את מקום המשפחות ולברר מי עצור ומוחזק בידי המשיב, במתקניו בתחומי המדינה. כפי שפירטנו בסעיף 9 לעיל, העתירה לצו הביאס קורפוס שהוגשה בשם חמישה עותרים פרטניים מהווה טיפה בים של עצורים, שעובדת מעצרו ומקום החזקתם אינה ידועה לבני משפחותיהם. על-כן, המתנה לפניית פרטניות בהקשר הזה לא תסייע בעמידת המשיב בחובות המוטלות עליו.

רישום עצורים במקום המעצר

18. מובן מאליו כי לכל עצור ישנה זכות שמקום מעצרו יהיה ודאי וברור לכל. רישומו של עצור במקום מעצרו הוא תנאי הכרחי למימוש זכויותיו. רק כך יוכלו משפחתו ועורך דינו לברר עם האחראים על מקום המעצר מהו מעמדו, מצבו הבריאותי, תנאי מעצרו, האם ומתי ניתן להיפגש עימו וכדומה. רק כך יוכלו לפעול למען מימוש זכויותיו כעצור. אף זכותו של עצור להיות נוכח בהליכים המשפטיים המתנהלים נגדו תלויה ברישומו המסודר במקום מעצרו.

19. אי רישומו של עצור במקום המעצר פוגע קשות בזכויות הבסיסיות שלו ושל בני משפחתו. מערכת שלטונית שאינה מקפידה על רישום העצור במקום מעצרו ועל היכולת לקבל אינפורמציה שוטפת על סמך רישום זה, אינה ממלאת את חובתה ומועלת בתפקידה.

20. רישום מיידי של עצורים מוסדר בחקיקה ובפקודות באשר לעצורים המוחזקים בידי המשיב.

21. לעתירה מצורף ייפוי כח ותצהיר מטעם המוקד להגנת הפרט בנוגע לקבלת המידע אודות העצורים מרצועת עזה במשרדו ובנוגע לפעולותיו בעניינם.

מטעמים אלה, מתבקש בית-המשפט להוציא בדחיפות צו על תנאי כמבוקש בראש העתירה, ולאחר קבלת תשובת המשיב, להפכו להחלטי ולהטיל עליו את הוצאות המשפט ושכר טרחת עו"ד.

ירושלים, 29 ביולי 2014

דניאל שנהר, עו"ד
ב"כ העותרים

(ת.ש. 83748)